

ĐẠI HỌC THÁI NGUYÊN
TRƯỜNG ĐẠI HỌC SƯ PHẠM

NGUYỄN THỊ NHUNG

**CHUYỂN BIẾN
VỀ KINH TẾ - XÃ HỘI THÀNH PHỐ YÊN BÁI
TỪ 1991 ĐẾN 2005**

Chuyên ngành: *Lịch sử Việt Nam*
Mã số : 60.22.54

LUẬN VĂN THẠC SĨ LỊCH SỬ

NGƯỜI HƯỚNG DẪN KHOA HỌC:
PGS.TS Trần Bá Đê

THÁI NGUYÊN – 2006

MỤC LỤC

	Tran
MỞ ĐẦU	3
Chương 1: KINH TẾ - XÃ HỘI THÀNH PHỐ YÊN BÁI TRƯỚC 1991	10
1.1. Khái quát về thành phố Yên Bái	10
<i>1.1.1. Điều kiện tự nhiên</i>	10
<i>1.1.2. Đặc điểm kinh tế-xã hội</i>	14
* <i>Đặc điểm kinh tế</i>	14
* <i>Đặc điểm xã hội</i>	15
1.2. Tình hình kinh tế-xã hội thành phố Yên Bái trước 1991	18
<i>1.2.1. Tình hình kinh tế</i>	18
<i>1.2.2. Tình hình xã hội</i>	24
Chương 2: CHUYỂN BIẾN VỀ KINH TẾ THÀNH PHỐ YÊN BÁI TỪ 1991 ĐẾN 2005	27
2.1. Thành phố Yên Bái sau khi tái lập tỉnh	27
<i>2.1.1. Hoàn cảnh lịch sử mới</i>	27
<i>2.1.2. Chủ trương phát triển kinh tế của thành phố</i>	29
2.2. Chuyển biến về kinh tế thành phố Yên Bái	30
<i>2.2.1. Trong cơ cấu kinh tế</i>	30
<i>2.2.2. Trong công nghiệp, tiểu thủ công nghiệp</i>	36
<i>2.2.3. Trong thương mại, dịch vụ, du lịch</i>	42
<i>2.2.4. Trong nông nghiệp, lâm nghiệp</i>	49
<i>2.2.5. Trong xây dựng cơ sở hạ tầng</i>	59
Chương 3: CHUYỂN BIẾN VỀ XÃ HỘI THÀNH PHỐ YÊN BÁI TỪ 1991 ĐẾN 2005	65
3.1. Về lao động, việc làm	66
3.2. Về thu nhập, đời sống	67
3.3. Về văn hóa, giáo dục	69
3.4. Về y tế, môi trường	76
3.5. Về chính sách xã hội	82
3.6. Về an ninh, quốc phòng	86
KẾT LUẬN	90
TÀI LIỆU THAM KHẢO	95
PHỤ LỤC	

MỤC LỤC

	Tran
MỞ ĐẦU	3
Chương 1: KINH TẾ - XÃ HỘI THÀNH PHỐ YÊN BÁI TRƯỚC 1991	10
1.1. Khái quát về thành phố Yên Bái	10
<i>1.1.1 Điều kiện tự nhiên</i>	10
<i>1.1.2 Đặc điểm kinh tế-xã hội</i>	14
* <i>Đặc điểm kinh tế</i>	14
* <i>Đặc điểm xã hội</i>	15
1.2. Tình hình kinh tế-xã hội thành phố Yên Bái trước 1991	18
<i>1.2.1. Tình hình kinh tế</i>	18
<i>1.2.2. Tình hình xã hội</i>	24
Chương 2: CHUYỂN BIẾN VỀ KINH TẾ THÀNH PHỐ YÊN BÁI TỪ 1991 ĐẾN 2005	27
2.1. Thành phố Yên Bái sau khi tái lập tỉnh	27
<i>2.1.1. Hoàn cảnh lịch sử mới</i>	27
<i>2.1.2. Chủ trương phát triển kinh tế của thành phố</i>	29
2.2. Chuyển biến về kinh tế thành phố Yên Bái	30
<i>2.2.1. Trong cơ cấu kinh tế</i>	30
<i>2.2.2. Trong công nghiệp, tiểu thủ công nghiệp</i>	36
<i>2.2.3. Trong thương mại, dịch vụ, du lịch</i>	42
<i>2.2.4. Trong nông nghiệp, lâm nghiệp</i>	49
<i>2.2.5. Trong xây dựng cơ sở hạ tầng</i>	59
Chương 3: CHUYỂN BIẾN VỀ XÃ HỘI THÀNH PHỐ YÊN BÁI TỪ 1991 ĐẾN 2005	65
3.1. Về lao động, việc làm	66
3.2. Về thu nhập, đời sống	67
3.3. Về văn hóa, giáo dục	69
3.4. Về y tế, môi trường	76
3.5. Về chính sách xã hội	82
3.6. Về an ninh, quốc phòng	86
KẾT LUẬN	90
TÀI LIỆU THAM KHẢO	95
PHỤ LỤC	

BẢNG CÁC CHỮ VIẾT TẮT

KÝ HIỆU	NỘI DUNG
BCH	Ban chấp hành
CNXH	Chủ nghĩa xã hội
HTX	Hợp tác xã
HĐND	Hội đồng nhân dân
Nxb	Nhà xuất bản
TW	Trung ương
THCS	Trung học cơ sở
THPT	Trung học phổ thông
TD- TT	Thể dục- Thể thao
UBND	Ủy ban nhân dân
XNK	Xuất, nhập khẩu
DSGD-TE	Dân số gia đình - Trẻ em

MỞ ĐẦU

1. LÝ DO CHỌN ĐỀ TÀI

Thành phố Yên Bái là trung tâm chính trị, kinh tế, văn hóa của tỉnh Yên Bái, mảnh đất có bề dày truyền thống yêu nước, đoàn kết gắn bó trong sự nghiệp đấu tranh bảo vệ quê hương, đất nước. Nhân dân Yên Bái có truyền thống cần cù, sáng tạo trong lao động sản xuất.

Phát huy chủ nghĩa anh hùng cách mạng trong chiến đấu, xây dựng và bảo vệ Tổ quốc, sau khi đất nước thống nhất (1975), nhân dân Yên Bái cùng cả nước bước vào thời kỳ xây dựng chủ nghĩa xã hội. Trong hơn một thập kỷ (1976-1986) đi lên chủ nghĩa xã hội, bên cạnh những thành tựu đã đạt được, Yên Bái vẫn là một địa phương có nền kinh tế phát triển chậm, tự cung, tự cấp. Khủng hoảng đã diễn ra trên mọi mặt của đời sống xã hội, nhất là từ giữa những năm 80 của thế kỷ XX. Sự khủng hoảng trì trệ này không riêng gì Yên Bái hay một địa phương nào mà là của cả nước.

Một trong những nguyên nhân cơ bản của những khó khăn, yếu kém này là do ta mắc phải "Sai lầm nghiêm trọng và kéo dài về chủ trương, chính sách lớn, sai lầm về chỉ đạo chiến lược và tổ chức thực hiện" [30, tr.26].

Để khắc phục sai lầm khuyết điểm, đưa đất nước vượt qua khủng hoảng và đẩy mạnh sự nghiệp cách mạng XHCN tiến lên, đòi hỏi Đảng và Nhà nước ta phải đổi mới.

Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ VI(12-1986) của Đảng là một mốc son lịch sử, đánh dấu sự chuyển hướng có ý nghĩa quyết định đối với sự hình thành mô hình kinh tế mới. Đường lối đổi mới của Đảng tiếp tục được khẳng định, điều chỉnh, bổ sung, phát triển tại các Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ VII, VIII, IX, X của Đảng.

Trong sự phát triển của nền kinh tế quốc dân, kinh tế địa phương được ví như một tế bào của cơ thể sống quốc gia. Do đó, xây dựng nền kinh tế trung

ương, đồng thời đầu tư và phát triển kinh tế địa phương là một nhiệm vụ quan trọng, tất yếu trên bước đường xây dựng CNXH ở nước ta [100, tr.4]. Đường lối đổi mới của Đảng đã thổi một luồng gió mới cho sự nghiệp xây dựng đất nước nói chung và Yên Bái nói riêng.

Đường sự lãnh đạo của Đảng, trực tiếp là Tỉnh ủy, nhằm đáp ứng yêu cầu nhiệm vụ chính trị trong giai đoạn cách mạng mới, từ 22 đến 24 tháng 9 năm 1986, Đại hội Đảng bộ thị xã Yên Bái lần thứ XII được tổ chức. Thị xã Yên Bái thực sự bước vào công cuộc đổi mới một cách toàn diện và sâu sắc, đã giành được những thắng lợi cơ bản, góp phần cùng cả nước thực hiện công cuộc đổi mới của Đảng.

Trong quá trình thực hiện đường lối đổi mới của Đảng, thành phố Yên Bái đã có những chuyển biến quan trọng về kinh tế - xã hội. Sự chuyển biến đó khẳng định đường lối đúng đắn của Đảng, đồng thời thể hiện chủ trương đường lối của Đảng được thành phố Yên Bái vận dụng một cách chủ động, sáng tạo, phù hợp với hoàn cảnh thực tiễn của địa phương. Thành phố Yên Bái đã xây dựng được một nền kinh tế phát triển toàn diện với cơ cấu: Công nghiệp - tiểu thủ công nghiệp; thương mại - dịch vụ; nông - lâm nghiệp. Tuy nhiên, bên cạnh những thành tựu đạt được, thành phố Yên Bái còn bộc lộ không ít những tồn tại yếu kém, những bất cập cần phải được khắc phục để đạt kết quả cao hơn trong những giai đoạn tiếp theo.

Nghiên cứu chuyển biến kinh tế-xã hội thành phố Yên Bái sau khi tái lập tỉnh từ năm 1991 đến 2005, không chỉ tái hiện bức tranh về sự phát triển kinh tế-xã hội, mà còn khẳng định niềm tin của nhân dân các dân tộc thành phố Yên Bái vào sự lãnh đạo của Đảng và Nhà nước.

Do đó, việc nghiên cứu, tìm hiểu sự chuyển biến về kinh tế-xã hội thành phố Yên Bái từ 1991 đến năm 2005 không chỉ có ý nghĩa về mặt khoa học, mà cả về thực tiễn. Đây là nhiệm vụ của nhiều ngành khoa học, trong đó có khoa học lịch sử.

Nghiên cứu sự chuyển biến về kinh tế-xã hội thành phố Yên Bái từ 1991 đến 2005, không chỉ cung cấp cái nhìn tổng quan về sự trưởng thành, lớn mạnh của thành phố Yên Bái trong thời kỳ đổi mới, mà còn rút ra được những mặt mạnh, ưu điểm cần phát huy, những tồn tại, yếu kém cần khắc phục, để xây dựng thành phố Yên Bái giàu mạnh, xứng đáng là trung tâm chính trị, kinh tế, văn hóa của tỉnh.

Ngoài ra, nghiên cứu về kinh tế - xã hội thành phố Yên Bái, còn mong muốn góp phần vào việc cung cấp thêm tài liệu lịch sử địa phương phục vụ cho công tác, học tập, giảng dạy và nghiên cứu.

Với những cơ sở lý luận và thực tiễn trên đây, chúng tôi chọn "*Chuyển biến về kinh tế- xã hội thành phố Yên Bái từ 1991 đến 2005*" làm đề tài luận văn Thạc sỹ.

2. LỊCH SỬ VẤN ĐỀ

Khi nghiên cứu, viết về những thành tựu, hạn chế trong quá trình đổi mới của đất nước thì vấn đề kinh tế- xã hội là một trong những đề tài thu hút sự quan tâm của nhiều nhà nghiên cứu ở cả trung ương và địa phương.

Lê Duẩn trong tác phẩm "*Nắm vững đường lối cách mạng xã hội chủ nghĩa tiến lên xây dựng kinh tế địa phương vững mạnh*"-Nxb Sự thật, Hà Nội 1968, nêu rõ vai trò lãnh đạo của Đảng đối với công cuộc xây dựng và phát triển đất nước, đề cập đến vị trí, vai trò của kinh tế địa phương đến sự phát triển chung của nền kinh tế quốc gia.

Cuốn : "*Cổ một Việt Nam như thế đổi mới và phát triển*", Nxb Chính trị Quốc gia - Hà Nội-1987 là công trình nghiên cứu của 13 tác giả do Trần Nhâm làm chủ biên, đề cập đến sự phát triển của Việt Nam trong công cuộc đổi mới. coi đổi mới là đòi hỏi bức xúc của cuộc sống dân tộc và sự phát triển của đất nước; những thành tựu trong công cuộc đổi mới; những bài học và triển vọng; nguồn lực con người - yếu tố quyết định việc thực hiện mục tiêu dân giàu, nước mạnh, xã hội công bằng, dân chủ, văn minh; củng cố quốc

phòng an ninh, bảo vệ Tổ quốc xã hội chủ nghĩa...

Trần Bá Đệ trong tác phẩm "*Lịch sử Việt Nam từ 1975 đến nay*", Nxb Đại học Quốc gia Hà Nội - 1998 và tác phẩm "*Lịch sử Việt Nam từ 1858 đến nay*" Nxb Đại học Quốc gia Hà Nội - 2000 đã đề cập đến toàn cảnh đất nước, nền tảng kinh tế - xã hội Việt Nam khi bước vào công cuộc xây dựng chủ nghĩa xã hội; chủ trương quan điểm đổi mới của Đảng, coi đổi mới là vấn đề cấp thiết của toàn Đảng, toàn dân ta; những thành tựu và hạn chế trong bước đầu của công cuộc đổi mới đất nước.

Chủ trương đường lối đổi mới của Đảng được cụ thể hóa qua các Chỉ thị, Nghị quyết của Đảng bộ tỉnh. Dưới sự lãnh đạo trực tiếp của Đảng bộ thành phố, nhân dân Yên Bái đã đoàn kết một lòng, vượt qua khó khăn, vùng vàng bước vào công cuộc đổi mới. Thông qua các văn kiện trong các kỳ Đại hội Đảng bộ thành phố, các thành tựu đạt được và khó khăn hạn chế trong sự nghiệp thực hiện công cuộc đổi mới đã được đánh giá nghiêm túc, từ đó đề ra chủ trương đường lối phát triển kinh tế-xã hội thành phố Yên Bái trong những giai đoạn tiếp theo.

Điều kiện tự nhiên-xã hội, các giai đoạn lịch sử, truyền thống đấu tranh, tiềm năng và giải pháp phát triển kinh tế- xã hội, chiến lược phát triển kinh tế, quá trình thực hiện công cuộc đổi mới, đẩy mạnh công nghiệp hóa, hiện đại hóa của nhân dân Yên Bái đã được đề cập đến trong một số tài liệu của các tập thể, cá nhân khi nghiên cứu về Yên Bái: Ủy ban nhân dân tỉnh Yên Bái: Dự án quy hoạch tổng thể phát triển kinh tế-xã hội đến năm 2010 của tỉnh Yên Bái, tháng 5. 1995; Tập bài giảng lịch sử địa phương tỉnh Yên Bái của Sở Giáo dục- Đào tạo Yên Bái, 1999; "Tỉnh Yên Bái một thế kỷ"(1900-2000) của Tỉnh ủy- Hội đồng nhân dân- Ủy ban nhân dân tỉnh Yên Bái, tháng 4.2000; "Nông nghiệp nông thôn Yên Bái trong sự nghiệp công nghiệp hóa hiện đại hóa"-Nxb Thống kê 2002; "Lịch sử Đảng bộ thành phố Yên Bái "(1945-2002), xuất bản năm 2003...

Các báo cáo hàng năm, báo cáo nhiệm kỳ về tình hình kinh tế-xã hội từ 1991 đến 2005 của Tỉnh ủy, Ủy ban nhân dân tỉnh, Thành ủy, Ủy ban nhân dân thành phố Yên Bái, là sự tổng kết tình hình kinh tế- xã hội của tỉnh, thành phố và đề ra mục tiêu, phương hướng thực hiện trong giai đoạn tiếp theo.

Hệ thống tạp chí, báo cáo, đề án của Ủy ban nhân dân thành phố, của các Sở : Giáo dục- Đào tạo, Văn hóa-Thông tin, Công nghiệp, Nông nghiệp và Phát triển nông thôn, Thương mại- Du lịch... đều nêu bật kết quả đạt được, khó khăn, hạn chế, phương hướng và kế hoạch thực hiện... Nhưng chỉ đi sâu vào lĩnh vực mà sở, ngành mình quản lý.

Hệ thống Niên giám Thống kê của Cục Thống kê tỉnh, Phòng Thống kê thành phố đã thống kê các kết quả đạt được trong từng năm của tất cả các lĩnh vực công, nông, lâm, ngư nghiệp, văn hóa, giáo dục... của các huyện, thị trong tỉnh, nhưng đó chỉ là những con số còn rời rạc, lẻ tẻ, chưa thành một hệ thống.

Ngoài ra, các bài viết được đăng tải trên Báo, Đài địa phương của nhiều tác giả đã nêu bật được những mặt mạnh, mặt yếu, những thành tựu đạt được của các ban, ngành và các cá nhân tiêu biểu trong sự nghiệp xây dựng và bảo vệ quê hương. Nhưng cũng chỉ phản ánh được một phần, một khía cạnh nào đó, mang tính thời sự, tin tức.

Tất cả các công trình trên đã góp phần làm sáng tỏ vấn đề về kinh tế-xã hội của đất nước nói chung, và thành phố Yên Bái nói riêng, thấy được đổi mới là bức thiết, là sự sống còn của quốc gia, dân tộc, phản ánh những thành tựu bước đầu trong công cuộc đổi mới của đất nước, nêu bật được các giai đoạn lịch sử, truyền thống đấu tranh, khái quát được tình hình kinh tế- xã hội thành phố Yên Bái, những thành tựu, hạn chế của thành phố Yên Bái trong quá trình thực hiện công cuộc đổi mới của Đảng, Song, đến nay chưa có công trình nào nghiên cứu một cách đầy đủ, có hệ thống bức tranh toàn cảnh sự chuyển biến về kinh tế- xã hội của thành phố Yên Bái trong thời kỳ đổi mới.

Mặc dù vậy, chúng tôi vẫn đánh giá cao những công trình đã được công bố nói trên và coi đây là những tư liệu quý có độ tin cậy cao, giúp chúng tôi

tiếp tục đi sâu nghiên cứu để hoàn thành luận văn "*Chuyển biến về kinh tế- xã hội thành phố Yên Bái từ 1991 đến 2005*".

3. ĐỐI TƯỢNG, PHẠM VI NGHIÊN CỨU, NHIỆM VỤ ĐỀ TÀI.

3.1. Đối tượng nghiên cứu.

Đối tượng nghiên cứu của luận văn là sự chuyển biến về kinh tế- xã hội thành phố Yên Bái.

3.2. Phạm vi nghiên cứu.

- Không gian : Đề tài giới hạn trong thị xã và từ 2002 là thành phố Yên Bái thuộc tỉnh Yên Bái. Địa giới hành chính thành phố gồm 7 phường, 4 xã.

- Thời gian : Từ khi tái lập tỉnh năm 1991 đến năm 2005

3.3. Nhiệm vụ đề tài.

- Luận văn đề cập khái quát về thành phố Yên Bái, điều kiện tự nhiên, đặc điểm kinh tế- xã hội và tình hình kinh tế- xã hội thành phố Yên Bái trước khi tái lập tỉnh năm 1991.

- Nghiên cứu hệ thống, toàn diện những chuyển biến về kinh tế, biến đổi về xã hội của thành phố Yên Bái trong 15 năm xây dựng và phát triển từ 1991 đến 2005. Từ đó nêu rõ thành tựu, ưu điểm, tiến bộ và những khó khăn, tồn tại, yếu kém cần khắc phục trong quá trình thực hiện đường lối đổi mới.

- Đề xuất những giải pháp bước đầu nhằm tiếp tục đẩy mạnh việc xây dựng và phát triển về kinh tế - xã hội của thành phố Yên Bái trong thời kỳ đổi mới.

4. NGUỒN TƯ LIỆU, PHƯƠNG PHÁP NGHIÊN CỨU

4.1. Nguồn tư liệu

Trong quá trình thực hiện đề tài, chúng tôi sử dụng:

- Tác phẩm kinh điển của chủ nghĩa Mác- Lênin bàn về kinh tế; các Văn kiện của Đảng, Nhà nước, các Chỉ thị, Nghị quyết, báo cáo tổng kết của Đảng bộ tỉnh Yên Bái, Thành ủy và Ủy ban nhân dân thành phố; các số liệu thống kê của Phòng Thống kê và Cục Thống kê Yên Bái; các công trình nghiên cứu, bài báo, luận văn ...